UREDNIČKI PREDGOVOR

U studenom 2026. godine Institut društvenih znanosti Ivo Pilar obilježit će 35. godišnjicu svojeg osnutka. Tijekom godina jedna od bitnih značajki Instituta bilo je i osnivanje područnih centara u nizu hrvatskih gradova. Na taj način otvorila se mogućnost da se iskažu vrijednosti društvenih i humanističkih znanosti kako u istraživanju lokalnih tema tako i u otvaranju perspektiva za lokalni razvoj. U tom kontekstu može se gledati i nastanak ove knjige koja se, zanimljivo, objavljuje u prigodi još jedne važne obljetnice – 20 godina djelovanja Područnoga centra u Vukovaru.

Knjiga je nastala u sklopu sudjelovanja autora Dražena Živića na projektu „Transformacije lokalnih zajednica u Republici Hrvatskoj. Globalni izazovi i razvojni potencijali (LozaRH)", koji financira Europska unija – NextGeneration EU (01/08-73/23-2519-11). Ipak, svakom će čitatelju već nakon susreta s prvim stranicama biti jasno da je riječ o djelu koje je autor godinama pripremao i koncipirao. Nije, dakle, riječ o prigodnom sažimanju već objavljenih tekstova već o iznimno dobro osmišljenom predstavljanju složene demografske povijesti Grada Vukovara. Autorov cilj bio je približiti ovu tematiku široj publici i stoga je tekst pisan na pristupačan način, no širina uvida, bogatstvo podataka i interpretacija izloženih u knjizi daju ovom djelu iznimnu znanstvenu vrijednost. Naime, demografski se procesi neprestano dovode u vezu sa širim društvenim, političkim, ekonomskim i drugim procesima s kojima su u složenom povijesnom realitetu neraskidivo povezani. Upravo na taj način dolazi se do uvida u to kako je jedan značajan povijesni događaj, Vukovarska bitka, utjecao na demografske procese u Gradu Vukovaru, koji je pretrpio ogromna razaranja i ljudska stradanja te kako je upravo oporavak od te demografske katastrofe jedan od najvećih izazova poslijeratnog razdoblja. Ova knjiga tako predstavlja dragocjen doprinos istraživanju Vukovarske bitke i Domovinskoga rata jer donosi niz činjenica koje bi trebale biti polazište za svaku interpretaciju povijesnih događanja kojima je svjedočio Istok

Hrvatske. Uz to, u knjizi se donosi niz podataka koji omogućavaju upoznavanje s nekim slabije istraženim razdobljima vukovarske povijesti.

Baveći se tim temama, međutim, autor pristupa Gradu Vukovaru i kao razvojnom akteru te postavlja pitanje u kojoj mjeri demografski resursi omogućavaju i/ili otežavaju/onemogućuju razvoj Grada Vukovara i vukovarskoga kraja. Poslijeratni demografski trendovi u tom se kontekstu naziru kao izraz periferizacije područja koje po svojem povijesnom, simboličkom ali i geopolitičkom značaju ima posebnu ulogu za Republiku Hrvatsku. Demografske analize u tom smislu predstavljaju dragocjenu građu za razmišljanje o učinkovitom upravljanju Gradom Vukovarom i njegovoj budućnosti.

Na temelju svega navedenog držim da je riječ o knjizi koju bi trebao pročitati svatko tko želi razumjeti povijest, sadašnjost i budućnost Grada Vukovara.

dr. sc. Mateo Žanić
urednik